

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS AUTORIŲ TEISIŲ IR GRETUTINIŲ
TEISIŲ ĮSTATYMO 86 STRAIPSNIO 3 DALIES ATITIKTIES LIETUVOS
RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI**

2017 m. gruodžio 1 d. Nr. KT17-N8/2017

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53¹ straipsniais, Teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka 2017 m. lapkričio 29 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 1/2017 pagal pareiškėjo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo prašymą Nr. 1B-3/2017 ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams neprieštaravo Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalis.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

Pareiškėjo argumentai

1. Pareiškėjas Lietuvos Aukščiausiasis Teismas kasacine tvarka nagrinėjo civilinę bylą pagal kasacinį skundą dėl autorinio atlyginimo už muzikos kūrinių panaudojimą (viešą atlikimą) be

kolektyvinio administravimo organizacijos licencijos priteisimo. Pareiškėjas nutartimi šios civilinės bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą.

2. Pareiškėjo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo abejonės dėl Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (2003 m. kovo 5 d. redakcija) (ATGTĮ) 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalies atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams grindžiamos šiais argumentais.

2.1. Pareiškėjo nuomone, pagal ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą teismui, nagrinėjančiam bylas dėl kolektyviai administruojamų teisių turėtojų interesų, iš esmės nebuvo palikta teisės spręsti dėl atlyginimo, priteistino už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais, dydžio tais atvejais, kai, gindama atstovaujamų autorių ar gretutinių teisių subjektų interesus, dėl tokio atlyginimo išieškojimo į teismą kreipdavosi kolektyvinio administravimo asociacija. Ši ATGTĮ norma, pasak pareiškėjo, suformuluota imperatyviai: pagal ją teismas privalėjo priimti sprendimą išieškoti iš neteisėtai tuos kūrinius ar gretutinių teisių objektus panaudojusio asmens du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti pagal suteiktą licenciją naudoti kūrinį ar gretutinių teisių objektą. ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje nenustatyta jokių kriterijų, kuriais teismas galėtų remtis sprendamas dėl priteistino atlyginimo dydžio.

Dėl tokio teisinio reguliavimo imperatyvumo teismas neturėjo galimybės, sprendamas dėl priteistino atlyginimo dydžio, vadovautis teisingumo, protingumo, proporcingumo ir kitais bendraisiais teisės principais, atsižvelgti į kitas reikšmingas bylos aplinkybes. Ginčijamu teisiniu reguliavimu sudarytos prielaidos atsirasti tokioms teisinėms situacijoms, kai teismo galimybės vykdyti teisingumą sumažėja (o kartais tai apskritai tampa neįmanoma), taigi jis vertintinas kaip prieštaraujantis Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2.2. Be to, sistemiškai aiškinant ATGTĮ 77 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 1 dalies, 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalies 2 punkto ir 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalies nuostatas, matyti, kad atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais apskaičiavimo mechanizmai skiriasi priklausomai nuo to, kas ir koku teisiniu pagrindu kreipėsi į teismą dėl jo priteisimo: kai dėl pažeistų autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo šių teisių subjektai į teismą kreipdavosi savarankiškai, atlyginimo apskaičiavimo kriterijai būdavo aiškūs, o teismas galėdavo spręsti dėl priteistino atlyginimo dydžio (iki dviejų kartų didesnio atlyginimo, nei būtų sumokėta pagal licenciją, jei būdavo nustatoma pažeidėjo tyčia ar didelis neatsargumas); kai dėl atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais kreipdavosi kolektyvinio administravimo asociacija, teismas bet kuriuo atveju privalėdavo priteisti du kartus didesnę atlyginimą, nei būtų sumokėta pagal licenciją.

Pagal tokį teisinį reguliavimą kolektyvinio administravimo asociacijų teisinė padėtis yra geresnė negu autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų, savarankiškai gynusių savo teises, nes tais atvejais, kai į teismą kreipdavosi patys autorių teisių ar gretutinių teisių subjektai, galimybė prisiteisti du kartus didesnį atlyginimą negu tas, kuris turėjo būti sumokėtas, jeigu pažeidėjas būtų teisėtai naudojėsis kūriniais ar gretutinių teisių objektais (t. y. būtų gavęs leidimą), buvo siejama, be kita ko, su naudotojo (pažeidėjo) kaltės forma, o du kartus didesnis atlyginimas buvo ne konstanta, bet tik maksimali priteistino atlyginimo riba. Todėl abejotina, ar toks teisinis reguliavimas atitiko Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalį.

II

Suinteresuoto asmens atstovo argumentai

3. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauti suinteresuoto asmens Seimo atstovo Seimo nario Vytauto Kernagio rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštaravo Konstitucijai. Suinteresuoto asmens Seimo atstovo pozicija grindžiama šiais argumentais.

3.1. Esminė kolektyvinio administravimo subjektų funkcija yra autorių teisių ir gretutinių teisių, kurios pagal įstatymą privalo būti administruojamos kolektyviai arba dėl savo esmės negali būti įgyvendinamos individualiai, kolektyvinis įgyvendinimas ir gynimas. Pagrindinės kolektyvinio administravimo subjektų veiklos kryptys yra licencijų išdavimas, teisių į atlyginimą administravimas ir jų gynimas. Vykdydami savo funkcijas kolektyvinio administravimo subjektai ne tik užtikrina individualių autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų teises, bet ir garantuoja, kad autorių teisių apsaugos sistema tinkamai veiks.

Jei autorių teisių ar gretutinių teisių objektai naudojami neteisėtai, kolektyvinio administravimo subjektai dėl pažeidimų nustatymo, tyrimo ir nuolatinės priežiūros vykdymo patiria sunkiai apskaičiuojamų išlaidų. Kad šios išlaidos nebūtų perkeliamos autorių teisių ir gretutinių teisių subjektams ir teisėtiems autorių teisių ar gretutinių teisių objektų naudotojams, pareiga jas atlyginti turi būti nustatoma teisės pažeidėjams, taip siekiant, kad jie prisiimtų visą riziką, susijusią su daromu teisės pažeidimu. Dvigubo licencinio atlyginimo išieškojimo taisyklė yra skirta ne pažeidėjams nubausti, o užtikrinti, kad jie atlygintų ne tik padarytą žalą, bet ir kolektyvinio administravimo subjektų dėl pažeidimų nustatymo, tyrimo ir nuolatinės priežiūros vykdymo patirtas išlaidas. Be to, neabejotina, kad galimybė priteisti dvigubą licencinį atlyginimą yra aiškiai prevencinio pobūdžio, jos tikslas – atgrasyti nuo pažeidimų darymo.

3.2. Pareiškėjo ginčijamas teisinis reguliavimas ir tas teisinis reguliavimas, kurį Konstitucinis Teismas vertino 2011 m. sausio 6 d. nutarime, nelygintini, nes jų turinys ir funkcijos skirtingos. Šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijamos nuostatos paskirtis – užtikrinti veiksmingą kolektyvinio administravimo asociacijų vykdomą pažeistų teisių gynimą ir jas ginant

patirtų išlaidų atlyginimą, o Konstitucinio Teismo anksčiau nagrinėtoje byloje vertinta nuostata dėl kompensacijos pažeidus autorių teises ar gretutines teises dydžio. Manytina, kad ginčijamas teisinis reguliavimas yra proporcingas, nes pagal jį riziką dėl teisės pažeidimų patiria teisės pažeidėjas, kuris privalo teisingai ir visiškai atlyginti kolektyvinio administravimo subjekto dėl pažeidimų nustatymo, tyrimo ir nuolatinės priežiūros vykdymo patirtas išlaidas, taip pat užtikrinama pažeidimų prevencija.

3.3. Kolektyvinio administravimo asociacijos ir individualūs autorių teisių ar gretutinių teisių subjektai, savarankiškai ginantys savo teises, pagal savo statusą yra iš esmės skirtingi subjektai, tad skiriasi ir jiems taikomas teisinis reguliavimas. Teismas, sprendamas individualų ginčą, turi visas galimybes įvertinti pažeidimo esmę, padarytos žalos dydį, autorių teisių ar gretutinių teisių subjekto negautas pajamas, turėtas išlaidas, kitas svarbias aplinkybes. Pažeidėjo gauta nauda nurodytų asmenų reikalavimu taip pat gali būti pripažinta nuostoliais. Įvertinęs nurodytas aplinkybes, teismas gali nustatyti tikslą dėl ATGTĮ saugomų teisių pažeidimo faktiškai atsiradusios žalos (nuostolių) dydį ir priteisti jos atlyginimą.

Be to, savarankiškai savo teises ginantys autorių teisių ar gretutinių teisių subjektai turi galimybę pasirinkti jiems palankiausią savo teisių gynimo būdą, o kolektyvinio administravimo asociacijos negali rinktis savo administruojamų teisių gynimo būdo. Tai lemia pati kolektyvinio administravimo organizacijos prigimtis ir pagrindinis šios organizacijos veiklos tikslas – surinkti atlyginimą už kūrinių ir gretutinių teisių objektų naudojimą, o gautas pajamas paskirstyti ir išmokėti kolektyviai administruojamų teisių turėtojams. Tai, kad kolektyvinio administravimo organizacijoms teismai priteisia didesnę nei faktiškai priklausytų atlyginimą, iš kurio padengiamos organizacijos patirtos autorių teisių ir gretutinių teisių administravimo sąnaudos, yra pasaulyje plačiai paplitusi praktika. Dažnai nėra įmanoma tiksliai nustatyti kolektyvinio administravimo organizacijos patirtų rinkos stebėsenos, pažeidimo faktinių aplinkybių vertinimo, tarpininkavimo, ikiteisminio ginčų nagrinėjimo ir kitų išlaidų, susijusių su konkrečiu kolektyviai administruojamų teisių pažeidimu, todėl įstatyme nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį iš pažeidėjo išieškoma dvigubai didesnė, nei jis turėtų mokėti pagal teisėtai suteiktą licenciją, lėšų suma, taip iš dalies kompensuojant kolektyvinio administravimo organizacijos patirtas sąnaudas.

III

Byloje gauta medžiaga

4. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gautos Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Meno ir kūrybinių industrijų politikos departamento Autorių teisių skyriaus vedėjos Nijolės Janinos Matulevičienės ir Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Europos privatinės teisės ir intelektinės nuosavybės teisės mokslo centro vadovo prof. dr. (HP) Vytauto Mizaro rašytinės nuomonės.

4.1. Kultūros ministerijos Meno ir kūrybinių industrijų politikos departamento Autorių teisių skyriaus vedėjos N. J. Matulevičienės rašytinėje nuomonėje pažymėta, kad kolektyvinio administravimo organizacijų teisė savarankiškai pareikšti ieškinius užtikrina galimybę ginti visų kolektyvinio administravimo organizacijos atstovaujamų autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų interesus ir išieškoti fiksuotą atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais dydį.

Kolektyvinio teisių administravimo paskirtis – užtikrinti ne tik privatų teisių turėtojų, bet ir viešąjį interesą: kolektyvinis teisių administravimas ne tik užtikrina kūrinių ir gretutinių teisių objektų naudojimo kontrolę ir deramą atlygį teisių turėtojams, suteikia galimybių naudotojams paprastai ir veiksmingai gauti leidimus teisėtai naudoti kūrinius ar gretutinių teisių objektus, užtikrina aiškias kūrinių ar gretutinių teisių objektų naudojimo sutarčių sudarymo ir atsiskaitymo už tai sąlygas, bet ir sudaro palankesnes sąlygas kūrybinės veiklos rezultatų sklaidai ir kultūrų įvairovės plėtrai.

4.2. Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Europos privatinės teisės ir intelektinės nuosavybės teisės mokslo centro vadovo prof. dr. (HP) V. Mizaro rašytinėje nuomonėje pažymėta, kad ATGTĮ numatyti specialūs autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo būdai ir priemonės, kurie paprastai ginant kitas civilines subjektines teises netaikomi. Tai lemia autorių teisių ir gretutinių teisių, kaip intelektinės nuosavybės teisių, specifika: objektų, į kuriuos atsiranda šios teisės, ir jų pačių ypatumai, didelis šių teisių pažeidžiamumas be didesnių pastangų, galimi įvairūs kūrinių ir gretutinių teisių objektų naudojimo būdai ir mastas, didelė jų naudojimo teritorija, kuriai kontroliuoti ar teisėms joje administruoti reikia nemažų sąnaudų.

Autorių teisių ir gretutinių teisių gynimui svarbi prevencija. Didesnio (dvigubo) licencinio atlyginimo reikalavimas, kaip autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo būdas, padeda pasiekti šį tikslą. Taikant šį minėtų teisių gynimo būdą siekiama padengti ne tik tai, kas turėjo būti sumokėta už teisėtą naudojimąsi intelektinės veiklos objektais, bet ir išlaidas, kurios paprastai patiriamos nustatant pažeidimus, juos tiriant. Be to, jeigu kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėto panaudojimo atveju pažeidėjas privalėtų sumokėti tik tokio dydžio atlyginimą, kokį turėtų mokėti jį panaudojęs teisėtai, akivaizdu, kad rizika kūrinius ar gretutinių teisių objektus naudoti neteisėtai pasiteisintų, todėl reikiamos individualios prevencijos ir atgrasymo nuo kitų pažeidimų tokia sankcija neužtikrintų. Ir, atvirkščiai – jeigu pažeidėjas žino, kad gali būti pareikalauta daugiau išlaidų, nei tektų patirti elgiantis teisėtai, prevencija suveikia stipriau.

Ginčijama ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalis, pagal kurią teismas priteisia du kartus didesnį atlyginimą, negu priklausytų mokėti pagal suteiktą licenciją naudoti kūrinį ar gretutinių teisių objektą, kai dėl tokio atlyginimo išieškojimo kreipiasi kolektyvinio administravimo asociacija, turi būti aiškinama taip, kad tai yra teismo teisė, bet ne pareiga. Teismas,

įvertinęs visumą aplinkybių, nebūtinai turi priteisti du kartus didesnę atlyginimą – jis gali šią sumą sumažinti, atsižvelgęs, pavyzdžiui, į pažeidėjo kaltę, pažeidimo pobūdį, motyvus ir kitas reikšmingas aplinkybes. Tokia pozicija grindžiama tuo, kad didesnio, nei priklausytų mokėti pagal licenciją, atlyginimo išieškojimo pagrindinė paskirtis yra kompensuoti išlaidas, patirtas dėl neteisėto kūrinio ar gretutinių teisių objektų panaudojimo. Vadinasi, kaip ir bet kurios kitos žalos kompensavimo atveju, turi būti taikomos ir bendrosios taisyklės, pagal kurias teismas, nustatydamas žalos dydį, gali ir turi vertinti visas reikšmingas aplinkybes, *inter alia* faktiškai patirtos žalos dydį, pažeidėjo kaltę, paties nukentėjusiojo veiksmus, pažeidėjo turtinę padėtį, nukentėjusiojo turėtas išlaidas ir kt.

ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalimi, kaip ir visu ATGTĮ, reguliuojami civiliniai santykiai. Pažymėtina, kad civilinius santykius reguliuojančiuose įstatymuose įstatymų leidėjas imperatyvią elgesio taisyklę formuluoja kaip draudimą, o ne kaip leidimą ar liepimą elgtis tam tikru būdu. Taigi pareiškėjo ginčijama teisės norma galėtų būti laikoma imperatyvia tik tuo atveju, jeigu joje būtų įtvirtintas aiškus draudimas teismui vertinti reikšmingas aplinkybes. Pagal civilinių santykių reguliavimo metodą civilinės teisės nuostatų formuluotės, net jeigu jomis išreiškiamas paliepimas, nereiškia draudimo elgtis kitaip, negu išreikšta įstatymų leidėjo pasirinkta formuluote. Todėl pareiškėjo ginčijama nuostata neturėtų būti vertinama kaip prieštaravusi Konstitucijos 109 straipsniui, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

5. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui taip pat gauti asociacijos LATGA ir Lietuvos gretutinių teisių asociacijos AGATA raštai dėl informacijos pateikimo. Juose pažymėta, kad tais atvejais, kai sprendami bylos dėl autorių teisių ar gretutinių teisių pažeidimo teismai taikė ATGTĮ 86 straipsnio 3 dalį, už neteisėtą naudojimąsi kūrinio ar gretutinių teisių objektu visais atvejais buvo priteistas atlyginimas, du kartus didesnis už tą, kuris būtų sumokėtas, jei kūriniais ar gretutinių teisių objektais būtų naudotasi teisėtai.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

Ginčijamas ir su juo susijęs teisinis reguliavimas

6. Pareiškėjas šioje konstitucinės justicijos byloje ginčija ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalies atitiktį Konstitucijai.

Vertinant ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalies dėl kolektyvinio administravimo asociacijų ieškinių ginant atstovaujamų autorių teisių ar gretutinių teisių subjektų

teisės ir teisėtus interesus atitiktį Konstitucijai svarbu atskleisti šio teisinio reguliavimo kontekstą ir išsiaiškinti jo ir su juo susijusio teisinio reguliavimo turinį.

7. Seimas 1999 m. gegužės 18 d. priėmė Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą, kuriuo, be kita ko, sureguliuavo autorių teisių ir gretutinių teisių įgyvendinimą, kolektyvinį šių teisių administravimą ir gynimą (1 straipsnio 4 punktas).

Seimo 2003 m. kovo 5 d. priimtu Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo pakeitimo įstatymu ATGTĮ išdėstytas nauja redakcija. Vėliau jis buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas, *inter alia* 2006 m. spalio 12 d. priimtu Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2, 4, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 22, 38, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 53, 54, 56, 57, 61, 65, 72 straipsnių, VI skyriaus ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymu, kuriuo nustatytas pareiškėjo ginčijamas teisinis reguliavimas, taip pat Seimo 2016 m. lapkričio 3 d. priimtu Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo Nr. VIII-1185 2, 11, 15, 16, 17, 20, 20¹, 40, 53, 55, 58, 59², 75, 77, 86, 95, 96 straipsnių, V skyriaus ir 3 priedo pakeitimo įstatymu, kuriuo pakeistas, be kita ko, pareiškėjo ginčijamas teisinis reguliavimas.

8. ATGTĮ 86 straipsnyje „Kolektyvinio administravimo asociacijų ieškiniai dėl atstovaujamų autorių teisių ar gretutinių teisių subjektų interesų“ (2006 m. spalio 12 d. redakcija), kurio 3 dalis ginčijama šioje konstitucinės justicijos byloje, buvo nustatyta:

„1. Kolektyvinio administravimo asociacijos dėl atstovaujamų autorių teisių ar gretutinių teisių subjektų interesų be atskiro šių subjektų įgaliojimo turi teisę išieškoti atlyginimą iš kūrinių ar gretutinių teisių objektų naudotojų, kurie be kolektyvinio administravimo asociacijų licencijos ar nemokėdami atlyginimo teisių turėtojams naudoja kūrinius ar gretutinių teisių objektus.

2. Išieškomo atlyginimo dydis ar ieškinio suma nustatoma remiantis kolektyvinio administravimo asociacijų taikomais atlyginimo už kūrinių ir gretutinių teisių objektų naudojimą tarifais. Kai kūriniai ir gretutinių teisių objektai naudojami viešai skelbiant, įskaitant foninę muziką, po to, kai nustatytas neteisėto kūrinių ar gretutinių teisių objektų naudojimo faktas, laikoma, kad jie buvo naudojami ne mažiau kaip vieną mėnesį, jeigu neįrodyta kitaip.

3. Teismas, nustatęs, kad kūriniai ar gretutinių teisių objektai buvo panaudoti be kolektyvinio administravimo asociacijos licencijos, priima sprendimą išieškoti iš naudotojo 2 kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti pagal suteiktą licenciją naudoti kūrinį ar gretutinių teisių objektą.

4. Visą išieškotą atlyginimą kolektyvinio administravimo asociacija savo įstatų ir atlyginimo mokėjimo taisyklių nustatyta tvarka paskirsto ir sumoka autoriams ar gretutinių teisių subjektams.“

8.1. Taigi ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) nuostatomis buvo įtvirtinta kolektyvinio administravimo asociacijų teisė teikti ieškinius dėl atlyginimo už neteisėtą (be kolektyvinio administravimo asociacijos licencijos ar nemokant atlyginimo teisių turėtojams)

naudojimąsi kūrinium ar gretutinių teisių objektu, taip pat nustatytos šios teisės įgyvendinimo sąlygos ir tvarka.

8.2. Pareiškėjo ginčijamoje ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje buvo įtvirtintas atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais dydis: buvo nustatyta, kad teismas, nagrinėdamas bylą pagal kolektyvinio administravimo asociacijų ieškinius, priima sprendimą išieškoti du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti, jei tais kūriniais ar gretutinių teisių objektais būtų naudojamos teisėtai (pagal suteiktą licenciją).

8.3. Įstatymo, kuriuo nustatytas ginčijamas ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje įtvirtintas teisinis reguliavimas, projekto aiškinamajame rašte nurodyta, jog galimybė už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais išieškoti didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti, jei jais būtų naudojamos teisėtai, tais atvejais, kai dėl tokio atlyginimo išieškojimo į teismą kreipiasi kolektyvinio administravimo asociacijos, numatyta kaip prevencinė priemonė; nurodyta ir tai, kad iš išieškomo atlyginimo turėtų būti padengtos kolektyvinio administravimo asociacijų patirtos pažeidimų nustatymo išlaidos.

8.4. Taigi pagal ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalį teismas, nagrinėdamas bylą pagal kolektyvinio administravimo asociacijų ieškinius, turėjo priimti sprendimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais išieškoti du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti, jei jais būtų naudojamos teisėtai, be kita ko, sudarant prielaidas užtikrinti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų prevenciją, taip pat padengti kolektyvinio administravimo asociacijų patirtas pažeidimų nustatymo išlaidas.

9. Pareiškėjo ginčijama ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalis, kurioje nustatytas atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais dydis, kurį gali nuspręsti išieškoti teismas pagal kolektyvinio administravimo organizacijų ieškinius, aiškinama kitų šio įstatymo nuostatų kontekste.

9.1. Pareiškėjo ginčijamos nuostatos aiškinimui aktuali kolektyvinio administravimo asociacijų samprata, įtvirtinta *inter alia* ATGTĮ 65 straipsnio 1 dalies, 66 straipsnio 1 dalies, 67 straipsnio nuostatose.

ATGTĮ 65 straipsnyje (su 2006 m. spalio 12 d. pakeitimais) *inter alia* buvo nustatyta:

„1. Autoriai, atlikėjai, fonogramų gamintojai, transliuojančiosios organizacijos ir kiti autorių teisių bei gretutinių teisių subjektai turi teisę perduoti savo turtines teises kolektyviai administruoti šiems tikslams specialiai įsteigtoms autorių teisių ir gretutinių teisių kolektyvinio administravimo asociacijoms <...>“

ATGTĮ 66 straipsnyje *inter alia* buvo nustatyta:

„1. Kolektyvinio administravimo asociacija steigiama savanoriškos narystės pagrindu kaip autorių, atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ar kitų autorių teisių,

gretutinių teisių subjektų ar jų susivienijimų asociacija. Kolektyvinio administravimo asociacija yra ne pelno organizacija.

<...>“

ATGTĮ 67 straipsnyje *inter alia* nustatyta:

„Kolektyvinio administravimo asociacija atstovaujamų autorių ir gretutinių teisių subjektų vardu ir remdamasi pasirašytomis sutartimis dėl teisių kolektyvinio administravimo atlieka šias funkcijas:

<...>

4) be atskiro įgaliojimo teisme ir kitose institucijose gina savo kolektyviai administruojamas autorių teises ir gretutines teises.“

9.1.1. Apibendrinant ATGTĮ 65 straipsnio (su 2006 m. spalio 12 d. pakeitimais) 1 dalies, 66 straipsnio 1 dalies, 67 straipsnio nuostatose išdėstytą teisinį reguliavimą šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu, pažymėtina, kad kolektyvinio administravimo asociacijos yra savanoriškai įsteigtos autorių, atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ar kitų autorių teisių, gretutinių teisių subjektų ar jų susivienijimų asociacijos, kurioms autoriai, atlikėjai ir kiti autorių teisių ar gretutinių teisių subjektai gali perduoti savo turtines teises administruoti kolektyviai ir kurios, be kita ko, atstovaujamų autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų vardu ir remdamasi su jais pasirašytomis sutartimis dėl teisių kolektyvinio administravimo be atskiro įgaliojimo teisme ir kitose institucijose gali ginti kolektyviai administruojamas autorių teises ir gretutines teises.

9.1.2. Taigi pareiškėjo ginčijamą ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą aiškinant kartu su ATGTĮ 65 straipsnio (su 2006 m. spalio 12 d. pakeitimais) 1 dalies, 66 straipsnio 1 dalies, 67 straipsnio nuostatomis, kuriose įtvirtinta kolektyvinio administravimo asociacijų samprata, pažymėtina, jog ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje buvo nustatyta, kad teismas priima sprendimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais išieškoti du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti, jei jais būtų naudojamos teisėtai, pagal kolektyvinio administravimo asociacijų – specifinio subjekto, savanoriškai įsteigto autorių teisių, gretutinių teisių subjektų ar jų susivienijimų jam perduotoms turtinėms autorių teisėms ir gretutinėms teisėms administruoti ir galinčio *inter alia* be atskiro įgaliojimo šias teises ginti, ieškinius.

9.2. Pareiškėjo ginčijama ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalis yra susijusi su ATGTĮ 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalies 2 punktu, kuriame nustatyta:

„Vietoj dėl šio Įstatymo saugomų teisių pažeidimo faktiškai atsiradusios žalos (nuostolių) atlyginimo šio Įstatymo 77 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys gali reikalauti: <...> 2) atlyginimo,

kuris turėjo būti sumokėtas, jeigu pažeidėjas būtų teisėtai naudojęsis kūriniais ar kitais šio Įstatymo saugomų teisių objektais (tai yra gavęs leidimą), o kai yra pažeidėjo tyčia ar didelis neatsargumas, – iki dviejų kartų didesnio šio atlyginimo.“

9.2.1. Taigi pagal ATGTĮ 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalį teisę pasirinkti atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais išieškojimą kaip alternatyvų žalos atlyginimui pažeistų autorių teisių ar gretutinių teisių gynimo būdą turi šio įstatymo 77 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys.

Šiame kontekste paminėtina, kad ATGTĮ 77 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 1 dalyje *inter alia* buvo nustatyta: „Autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektai, gindami savo teises, išimtinių licencijų licenciatai, gindami jiems suteiktas teises, taip pat kolektyvinio teisių administravimo asociacijos, gindamos administruojamas teises, įstatymų nustatyta tvarka turi teisę kreiptis į teismą.“

Vadinasi, pagal ATGTĮ 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalies 2 punktą teisę reikalauti atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais turi autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektai, išimtinių licencijų licenciatai, taip pat kolektyvinio administravimo asociacijos, kai tokį pažeistų autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo būdą jie rinkdavosi vietoj faktiškai atsiradusios žalos (nuostolių) atlyginimo.

9.2.2. Šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu pažymėtina, kad ATGTĮ 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalies 2 punkte taip pat įtvirtintas atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais dydis: vietoj faktiškai atsiradusios žalos (nuostolių) atlyginimo minėtiems asmenims, įskaitant kolektyvinio administravimo asociacijas, reikalaujant atlyginimo, kuris turėjo būti sumokėtas, jei kūriniais ar gretutinių teisių objektais būtų naudojamos teisėtai, teismas gali nuspręsti išieškoti iki dviejų kartų didesnę šio atlyginimo dydį, tačiau tik esant šioje nuostatoje numatytai sąlygai – nustačius pažeidėjo tyčią ar didelį neatsargumą.

9.2.3. Pareiškėjo ginčijamą ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalį aiškinant ATGTĮ 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalies 2 punkto kontekste pažymėtina, kad:

- abiem nuostatomis reglamentuotas tas pats pažeistų autorių teisių ar gretutinių teisių gynimo būdas – reikalavimas išieškoti atlyginimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais;

- pagal ATGTĮ 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalies 2 punktą šiuo autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo būdu galėjo naudotis visi įstatyme nurodyti asmenys, o pagal ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalį – tik kolektyvinio administravimo asociacijos, kurios, kaip minėta, yra specifiniai subjektai, savanoriškai įsteigti autorių teisių,

gretutinių teisių subjektų ar jų susivienijimų jiems perduotoms autorių teisėms ir gretutinėms teisėms administruoti ir galintys *inter alia* be atskiro įgaliojimo šias teises ginti;

– šiose nuostatose skirtingai reglamentuotas atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais dydis: pagal ATGTĮ 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalies 2 punktą teismas už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais galėjo nuspręsti išieškoti iki dviejų kartų didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti, jei kūriniais ar gretutinių teisių objektais būtų naudojamos teisėtai, tačiau tik esant pažeidėjo tyčiai ar dideliame neatsargumui, o pagal ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalį – du kartus didesnę tokį atlyginimą neatsižvelgiant į pažeidėjo kaltės formą.

9.2.4. Taigi ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalis yra *lex specialis* ATGTĮ 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalies 2 punkto atžvilgiu: joje nustatytas kitoks atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais dydis pagal specifinio subjekto – kolektyvinio administravimo asociacijų ieškinius; kaip minėta, toks teisinis reguliavimas nustatytas, be kita ko, siekiant sudaryti prielaidas užtikrinti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų prevenciją, taip pat padengti kolektyvinio administravimo asociacijų patirtas pažeidimų nustatymo išlaidas.

10. Šioje konstitucinės justicijos byloje aiškinant ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalies nuostatą dėl teismo priimamo sprendimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais pagal kolektyvinio administravimo asociacijų ieškinius yra aktualios ir kai kurios Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (CK) nuostatos.

CK 1.2 straipsnio 1 dalyje *inter alia* nustatyta: „Civiliniai santykiai reglamentuojami vadovaujantis <...> lygiateisiškumo, <...> teisinio apibrėžtumo, proporcingumo ir teisėtų lūkesčių, neleistinumo piktnaudžiauti teise ir visokeriopos civilinių teisių teisminės gynybos principais.“

CK 1.5 straipsnio 4 dalyje nustatyta: „Teismas, aiškindamas įstatymus ir juos taikydamas, privalo vadovautis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais.“

Taigi, atsižvelgiant į *inter alia* šias CK nuostatas, pažymėtina, kad teismas, aiškindamas ir taikydamas ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalį, turėjo vadovautis *inter alia* teisingumo, protingumo, sąžiningumo, proporcingumo principais.

11. Kaip minėta, Seimo 2016 m. lapkričio 3 d. priimtu Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo Nr. VIII-1185 2, 11, 15, 16, 17, 20, 20¹, 40, 53, 55, 58, 59², 75, 77, 86, 95, 96 straipsnių, V skyriaus ir 3 priedo pakeitimo įstatymu ATGTĮ 86 straipsnis (2006 m. spalio 12 d. redakcija), kuriuo nustatytas pareiškėjo ginčijamas teisinis reguliavimas, išdėstytas nauja redakcija.

Pažymėtina, kad priėmus šį įstatymą pareiškėjo ginčijamas ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje nustatytas ir su juo susijęs teisinis reguliavimas šioje konstitucinės justicijos byloje aktualiu aspektu nepakito.

II

Konstitucijos nuostatos ir oficialioji konstitucinė doktrina

12. Šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama ATGTĮ įtvirtinto teisinio reguliavimo dėl teismo priimamų sprendimų pagal kolektyvinio administravimo asociacijų ieškinius ginant pažeistas autorių teises ar gretutines teises atitiktis Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

13. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, jog autoriaus interesų apsaugos ir gynimo konstituciniai pagrindai įtvirtinti Konstitucijos 42 straipsnio 3 dalyje, kurioje nustatyta, kad dvasinius ir materialinius autoriaus interesus, susijusius su mokslo, technikos, kultūros ir meno kūryba, saugo ir gina įstatymas.

13.1. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad autoriaus teisių ir interesų gynyba nuo pažeidimų yra viešasis interesas (2000 m. liepos 5 d. nutarimas). Iš Konstitucijos įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų užtikrinta veiksminga autoriaus teisių ir gretutinių teisių apsauga; įstatymuose turi būti numatyta atsakomybė už šių teisių pažeidimą (2011 m. sausio 6 d. nutarimas).

13.2. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektai gali patirti įvairių praradimų dėl kitų asmenų neteisėtų veiksmų; įstatymų leidėjas turi pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris leistų atlyginti (kompensuoti) savininkų (autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektų) patirtus tiek materialinio, tiek moralinio pobūdžio praradimus; tokiu teisiniu reguliavimu turi būti sudarytos prielaidos, atsižvelgiant į intelektinės nuosavybės specifiką, apskaičiuoti autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektų dėl kito asmens neteisėtų veiksmų patirtus praradimus (2011 m. sausio 6 d. nutarimas).

13.3. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjas, įgyvendindamas iš Konstitucijos 42 straipsnio 3 dalies kylančią pareigą užtikrinti veiksmingą autoriaus teisių ir interesų apsaugą, įstatyme gali numatyti įvairius pažeistų autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo būdus, kuriuos taikant *inter alia* būtų kompensuojami autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektų dėl kito asmens neteisėtų veiksmų patirti praradimai, taip pat būtų sudaromos prielaidos išvengti šių teisių pažeidimų.

Siekdamas užtikrinti viešąjį interesą – autoriaus teisių ir interesų gynimą bei atsižvelgdamas į intelektinės nuosavybės ir autoriaus teisių ir gretutinių teisių apsaugos specifiką, *inter alia* į tai, kad kai kuriuos autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus ir dėl jų patiriamus autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų praradimus gali būti sudėtinga nustatyti, pagal Konstitucijos 42 straipsnio 3 dalį įstatymų leidėjas gali nustatyti ir tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį autorių teisių ir gretutinių teisių gynimą būtų galima patikėti tuo tikslu autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų

įsteigtiems specialiems asocijuotiems subjektams ir kuriuo būtų sudarytos prielaidos tokiems subjektams veiksmingai vykdyti jiems patikėtas funkcijas.

14. Kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, patikimiausias būdas ginti žmogaus teises yra teisminė gynyba (1994 m. vasario 14 d. nutarimas); teisinėje valstybėje kiekvienam užtikrinama galimybė savo teises ginti teisme tiek nuo kitų asmenų, tiek nuo neteisėtų valstybės institucijų ar pareigūnų veiksmų (1997 m. spalio 1 d. nutarimas). Asmens teisių ir laisvių teisminio gynimo garantija – esminis asmens teisių ir laisvių konstitucinio instituto elementas, būtina teisingumo įgyvendinimo sąlyga (*inter alia* 2000 m. birželio 30 d., 2013 m. liepos 5 d. nutarimai).

15. Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. Teisingumo vykdymas – teismų funkcija, lemianti šios valdžios vietą valstybės valdžios institucijų sistemoje; jokia kita valstybės institucija ar pareigūnas negali vykdyti šios funkcijos (1999 m. gruodžio 21 d., 2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. sausio 16 d. nutarimai). Vykdyti teisingumą – teisminės valdžios paskirtis ir konstitucinė kompetencija (*inter alia* 2006 m. kovo 28 d., 2010 m. gegužės 13 d. nutarimai, 2016 m. gegužės 16 d. sprendimas).

15.1. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalį, yra konstatavęs, kad teismai, vykdydami teisingumą, privalo užtikrinti Konstitucijoje, įstatymuose ir kituose teisės aktuose išreikštos teisės įgyvendinimą, garantuoti teisės viršenybę, apsaugoti žmogaus teises ir laisves; iš Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalies teismams kyla pareiga teisingai ir objektyviai išnagrinėti bylas, priimti motyvuotus ir pagrįstus sprendimus (*inter alia* 2007 m. spalio 24 d., 2008 m. sausio 21 d., 2011 m. sausio 31 d. nutarimai).

15.2. Konstitucijoje įtvirtintas teisingumo principas, taip pat nuostata, kad teisingumą vykdo teismai, reiškia, jog konstitucinė vertybė yra ne pats sprendimo priėmimas teisme, bet būtent teismo teisingo sprendimo priėmimas; konstitucinė teisingumo samprata suponuoja ne formalų, nominalų teismo vykdomą teisingumą, ne išorinę teismo vykdomo teisingumo regimybę, bet tokius teismo sprendimus (kitus baigiamuosius teismo aktus), kurie savo turiniu nėra neteisingi; vien formaliai teismo vykdomas teisingumas nėra tas teisingumas, kurį įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija (*inter alia* 2007 m. spalio 24 d., 2008 m. vasario 20 d., 2012 m. rugsėjo 25 d. nutarimai). Teismas, priimdamas sprendimą byloje, visuomet turi vadovautis įstatymais ir teise, *inter alia* iš Konstitucijos kylančiais teisingumo, protingumo, proporcingumo, sąžiningumo principais (2008 m. kovo 15 d. nutarimas).

15.3. Konstitucinis Teismas taip pat yra pažymėjęs, jog iš Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalies kyla tai, kad įstatymų leidėjas negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų paneigiami teismo įgaliojimai vykdyti teisingumą (2013 m. liepos 5 d. nutarimas); negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad būtų neleidžiama teismui, atsižvelgus į visas turinčias reikšmės bylos aplinkybes ir vadovaujantis teise, nenusižengiant iš Konstitucijos kylantiems

teisingumo, protingumo imperatyvams, priimti teisingą sprendimą byloje ir šitaip įvykdyti teisingumą (*inter alia* 2006 m. rugsėjo 21 d., 2012 m. gruodžio 6 d. nutarimai, 2015 m. rugsėjo 18 d. sprendimas); antraip būtų apriboti ar net paneigti iš Konstitucijos, *inter alia* jos 109 straipsnio 1 dalies, kylantys teismo įgaliojimai vykdyti teisingumą, nukrypta nuo teismo, kaip Lietuvos Respublikos vardu teisingumą vykdančios institucijos, konstitucinės sampratos, taip pat nuo konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo principų (*inter alia* 2006 m. rugsėjo 21 d., 2011 m. sausio 31 d., 2012 m. gruodžio 6 d. nutarimai).

16. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygybės įstatymui principas reiškia žmogaus teisę būti traktuojamam vienodai su kitais bei įpareigoja vienodus faktus vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai. Konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas; vertinant, ar pagrįstai yra nustatytas skirtingas reguliavimas, būtina atsižvelgti į konkrečias teises aplinkybes.

Konstitucinio Teismo aktuose ne kartą konstatuota ir tai, kad šis principas savaime nepaneigia galimybės įstatymu nustatyti nevienodą, diferencijuotą teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų, priklausančių skirtingoms kategorijoms, atžvilgiu, jeigu tarp šių asmenų yra tokių skirtumų, kurie tokį diferencijuotą reguliavimą daro objektyviai pateisinamą.

Konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo pažeidimas kartu yra konstitucinių teisingumo, darnios visuomenės imperatyvų, taigi ir konstitucinio teisinės valstybės principo, pažeidimas (*inter alia* 2012 m. vasario 6 d., 2012 m. gruodžio 14 d., 2013 m. balandžio 30 d. nutarimai).

III

Europos Sąjungos autorių teisių ir gretutinių teisių teisinis reguliavimas

17. ATGTĮ 3 priede nurodyta, kad šiuo įstatymu įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai, *inter alia* Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. balandžio 29 d. direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (toliau – Direktyva), kuria valstybės įsipareigojo numatyti sąžiningas, teisingas, nekomplikuotas ir ne pernelyg brangias, veiksmingas ir proporcingas priemonės, procedūras ir gynybos būdus, būtinus intelektinės nuosavybės teisių apsaugai užtikrinti (3 straipsnis).

17.1. Direktyvos 26 konstatuojamojoje dalyje *inter alia* pažymėta, kad, siekiant kompensuoti patirtą žalą dėl pažeidimo, teisių turėtojų turėtų būti skiriama tokia žalos atlyginimo suma, kuria būtų atsižvelgta į visus svarbius aspektus, tokius kaip teisių turėtojo negautos pajamos arba pažeidėjo neteisėtai gauta nauda ir atitinkamais atvejais – moralinė teisių turėtojų padaryta

žala; kaip alternatyvą, tais atvejais, kai sunku nustatyti faktiškai patirtą žalą, ją galima nustatyti pagal autorinį atlyginimą ar vienkartinį mokestį, kuris būtų sumokėtas, jei pažeidėjas būtų prašęs leidimo naudotis tomis intelektinės nuosavybės teisėmis.

17.2. Pagal Direktyvos 4 straipsnį dėl priemonių, procedūrų, gynybos būdų taikymo turi teisę kreiptis *inter alia* kolektyvinio intelektinės nuosavybės teisių administravimo institucijos, kurios paprastai yra pripažįstamos turinčiomis teisę atstovauti intelektinės nuosavybės teisių turėtojams.

17.3. Direktyvos 13 straipsnyje, kuriuo reguliuojami žalos atlyginimo santykiai, *inter alia* nustatyta, kad teismo institucijos, nustatydamos žalos, atsiradusios dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo, dydį, privalo atsižvelgti į visas konkrečios bylos aplinkybes, kaip antai neigiamas ekonomines pasekmes, įskaitant negautas pajamas, neteisėtai gautą pažeidėjo naudą ir dėl pažeidimo teisių turėtojo patirtą moralinę (neturtinę) žalą; kaip alternatyvą žalos dydžio nustatymui, atsižvelgdamos į nurodytas aplinkybes, teismo institucijos gali nustatyti vienkartinę (fiksuotą) žalos atlyginimo sumą, remdamosi tokiais elementais kaip bent autorinis atlyginimas ar vienkartinis mokestis, kuris būtų sumokėtas, jei pažeidėjas būtų prašęs leidimo naudotis atitinkama intelektinės nuosavybės teise.

18. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas šias Direktyvos nuostatas aiškino 2017 m. sausio 25 d. sprendime, priimtame byloje C-367/15 *Stowarzyszenie „Oławska Telewizja Kablowa“* pagal Lenkijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo kreipimąsi dėl prejudicinio sprendimo. Atsakydamas į pateiktą prejudicinį klausimą, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 13 straipsniu nedraudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias pažeistos intelektinės nuosavybės teisės turėtojas gali reikalauti, kad tokią teisę pažeidęs asmuo atlygintų jo patirtą žalą atsižvelgiant į visas svarbias konkrečios bylos aplinkybes, arba, neprivalėdamas įrodyti faktinės žalos, reikalauti, kad toks asmuo sumokėtų dvigubai didesnę sumą nei ta, kuri būtų mokėtina suteikus leidimą naudoti atitinkamą kūrinį.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas šiame sprendime pabrėžė, kad intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo atveju vien autorinio atlyginimo išmokėjimas neužtikrina nei galimų su pažeidimo išaiškinimu ir identifikavimu susijusių išlaidų, nei galimai padarytos neturtinės žalos atlyginimo, nei nuo mokėtinų sumų apskaičiuotų palūkanų sumokėjimo. Tačiau išimtiniais atvejais atlyginama žalos suma, apskaičiuota remiantis dvigubo autorinio atlyginimo suma, gali aiškiai ir labai viršyti faktiškai patirtą žalą, dėl to tokios sumos reikalavimas galėtų reikšti piktnaudžiavimą teise.

19. Apibendrinant išdėstytą Direktyvos teisinį reguliavimą pažymėtina, kad Direktyvos 13 straipsnio nuostata, kurioje įtvirtinta teismo teisė kaip alternatyvą žalos dydžio nustatymui

nustatyti vienkartinę (fiksotą) žalos atlyginimo sumą, nėra užkertamas kelias teismui, sprendžiant konkrečią bylą, atsižvelgti į visas bylos aplinkybes ir taikytinus bendruosius teisės principus.

IV

Užsienio konstitucinių teismų jurisprudencija

20. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad klausimus, susijusius su keliskart didesnio atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais išieškojimu, kaip autorių teisių gynimo priemone, yra nagrinėjęs ir Lenkijos Respublikos Konstitucinis Tribunolas. 2015 m. birželio 23 d. nutarimu, priimtu byloje SK 32/2014, Konstitucinis Tribunolas pripažino, kad įstatymo nuostata, pagal kurią autorių teisių turėtojas galėjo reikalauti, kad jo turtines teises tyčia pažeidęs asmuo atlygintų patirtą žalą sumokėdamas pinigų sumą, tris kartus didesnę už tinkamą atlyginimą, mokėtiną teisių turėtojui davus leidimą naudoti kūrinį, prieštarauja Lenkijos Respublikos Konstitucijai.

20.1. Kaip pažymėta šiame Konstitucinio Tribunolo nutarime, kontinentinėje teisėje žalos atlyginimo funkcija pirmiausia yra kompensacinė, ir tai susiję su principo, kad nukentėjusiajam neleistina praturtėti, dėl to nukenčiant pažeidėjui, pripažinimu. Toks požiūris leidžia atriboti civilinę atsakomybę, susijusią su žalos atlyginimu, nuo atsakomybės, kuria siekiama kitų tikslų (taip pat ir represinių). Tačiau civilinėje teisėje, būtent intelektinės nuosavybės teisės srityje, esama tam tikrų nurodyto kompensavimo principo išimčių, kurios paprastai grindžiamos sunkumu įrodyti patirtos žalos dydį. Nors pagal Konstituciją apskritai leistina numatyti, kad už autorių turtinių teisių pažeidimą gali būti reikalaujama atlyginti sumokant tam tikrą iš anksto nustatytą pinigų sumą, siejamą ne su padarytos žalos dydžiu, o su atlyginimu už teisėtą kūrinį naudojimą (net jeigu praktikoje tokio reikalavimo dydis viršys patirtos žalos dydį), vis dėlto ir tokiu atveju turi būti užtikrinta autorių teisių turėtojų (kūrėjų) ir jų turtines teises pažeidusių kūrinį naudotojų interesų pusiausvyra. Įstatymų leidėjas negali nevaržomai įsiterpti į autorių teisių pažeidėjų turtinių teisių sritį ir visiškai savavališkai nustatyti kūrėjų patirtos žalos atlyginimo principus. Neleistina nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo autorių turtinių teisių turėtojui būtų suteikta tokia stipri apsauga, kad galimo jo reikalavimo dydis būtų visiškai atsietas nuo jo patirtos žalos ir kelis kartus ją viršytų.

20.2. Vertinant ginčijamos nuostatos atitiktį Konstitucijai Konstitucinio Tribunolo nutarime konstatuota, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas pernelyg griežtą sankciją ir taip neproporcingai įsiterpdamas į žalą sukėlusio pažeidėjo turtinių teisių sritį, pažeidė minėtą pusiausvyrą. Teisių turėtojui *de lege lata* turint stiprią institucionalizuotą apsaugą ir disponuojant daugybe reikalavimų, kuriuos jis gali pareikšti gindamas pažeistas turtines autoriaus teises, ginčijama nuostata jam dar papildomai yra suteikta tokia apsaugos priemonė kaip galimybė reikalauti iš anksto nustatyto dydžio atlyginimo, visiškai atsieto nuo patirtos žalos. Tuo metu pažeidėjas, kuriam taikoma atsakomybė, atskirta nuo Lenkijos Respublikos civiliniame kodekse įtvirtinto adekvataus

priežastinio ryšio principo, neturi jokių veiksmingų priemonių, kurios leistų jam gintis ir sumažinti patiriamą turtinį nuostolį. Jo atsakomybė ne tik neapribota „normaliomis veiksmais, dėl kurių kilo žala, pasekmėmis“, bet gali jas kelis kartus viršyti. Taigi, vadovaudamasis būtinybe apsaugoti autorių turtinių teisių turėtojus, įstatymų leidėjas visiškai neatsižvelgė į žalą sukėlusio pažeidėjo padėtį ir nenustatė jokių jo teisių kaip atsvaros ginčijamoje nuostatoje numatytam reikalavimui. Konstitucinis Tribunalas pabrėžė, kad autorių teisių turėtojui, kurio turtinės teisės pažeistos, gali būti suteiktos įvairios teisinės apsaugos priemonės, tačiau jis neturėtų turėti tokių priemonių, kurios reikštų pernelyg didelį įstatymų leidėjo kišimąsi į pažeidėjo turtinių teisių sritį. Kadangi pagrindinė apsaugos priemonė yra atlyginimas, nustatomas atsižvelgiant į adekvatų priežastinį ryšį, netgi numačius galimybę reikalauti iš anksto nustatyto dydžio atlyginimo negali būti visiškai nepaisoma patirtos žalos dydžio ir to atlyginimo proporcijų.

V

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija)

3 dalies atitikties Konstitucijai vertinimas

21. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijama ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalies atitiktis *inter alia* Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

22. Pareiškėjo abejonės dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams iš esmės grindžiamos tuo, kad, ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje nenustačius jokių kriterijų, kuriais teismas galėtų remtis sprendamas dėl atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais dydžio, teismas negalėjo vadovautis *inter alia* teisingumo, protingumo, proporcingumo ir kitais bendraisiais teisės principais ir, atsižvelgus į reikšmingas bylos aplinkybes, priimti teisingą sprendimą. Tokiu teisiniu reguliavimu sudarytos prielaidos atsirasti teisinėms situacijoms, kai teismo galimybės vykdyti teisingumą sumažėja, o kai kada apskritai neįmanoma jo vykdyti.

23. Minėta, jog pareiškėjo ginčijamoje ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje buvo nustatyta, kad teismas, nagrinėdamas bylą pagal kolektyvinio administravimo asociacijų ieškinius, priima sprendimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais išieškoti du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti, jei tais kūriniais ar gretutinių teisių objektais būtų naudojamos teisėtai (pagal suteiktą licenciją).

24. Kaip minėta, iš Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalies kyla tai, kad įstatymų leidėjas negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad būtų neleidžiama teismui, atsižvelgus į visas turinčias reikšmės bylos aplinkybes ir vadovaujantis teise, nenusižengiant iš Konstitucijos kylantiems teisingumo, protingumo imperatyvams, priimti teisingą sprendimą byloje ir šitaip

įvykdyti teisingumą; antraip būtų apriboti ar net paneigti iš Konstitucijos, *inter alia* jos 109 straipsnio 1 dalies, kylantys teismo įgaliojimai vykdyti teisingumą, nukrypta nuo teismo, kaip Lietuvos Respublikos vardu teisingumą vykdančios institucijos, konstitucinės sampratos, taip pat nuo konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo principų.

25. Sprendžiant, ar ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalis neprieštaravo Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams, pažymėtina, kad, kaip yra konstatuota Konstitucinio Teismo nutarimuose, teisės teorijoje žinomi įvairūs teisės aiškinimo metodai: lingvistinis, sisteminis, istorinis, lyginamasis ir kt.; atskleidžiant teisės normų turinį paprastai nepakanka taikyti vien lingvistinį aiškinimo metodą (*inter alia* 1999 m. birželio 23 d., 1999 m. lapkričio 9 d., 2016 m. gruodžio 7 d. nutarimai); atskleisti atskirų įstatyme pavartotų sąvokų prasmę galima taikant įvairius įstatymo aiškinimo metodus, iš jų – sisteminį, nes kiekviena teisės norma yra vientiso teisės akto sudedamoji dalis, susijusi su kitomis to teisės akto normomis (1999 m. birželio 23 d., 2016 m. gruodžio 7 d. nutarimai); aiškinant įstatymo normas svarbus veiksnys yra įstatymų leidėjo intencijos, dėl kurių buvo priimtas įstatymas (1995 m. spalio 26 d. nutarimas).

Taigi ir ginčijama ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalies nuostata, pagal kurią teismas, nustatęs, kad kūriniai ar gretutinių teisių objektai buvo panaudoti be kolektyvinio administravimo asociacijos licencijos, turėjo priimti sprendimą išieškoti du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti, jei tie kūriniai ar gretutinių teisių objektai būtų naudojami teisėtai, negali būti aiškinama vien pažodžiui, taikant tik lingvistinį aiškinimo metodą.

25.1. Minėta, kad pagal ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalį, aiškinamą kartu su kitomis ATGTĮ nuostatomis, teismas turėjo priimti sprendimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais išieškoti du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti, jei jais būtų naudojamos teisėtai, pagal kolektyvinio administravimo asociacijų – specifinio subjekto, savanoriškai įsteigto autorių teisių, gretutinių teisių subjektų ar jų susivienijimų jam perduotoms autorių teisėms ir gretutinėms teisėms administruoti, ieškinius; minėta ir tai, kad toks teisinis reguliavimas nustatytas, be kita ko, siekiant sudaryti prielaidas užtikrinti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų prevenciją, taip pat padengti kolektyvinio administravimo asociacijų patiriamas pažeidimų nustatymo išlaidas.

25.2. Taip pat minėta, kad, atsižvelgiant į CK nuostatas, teismas, aiškindamas ir taikydamas ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalį, turėjo vadovautis *inter alia* teisingumo, protingumo, sąžiningumo, proporcingumo principais.

Tai reiškia, kad teismas, pagal ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalį priimdamas sprendimą dėl atlyginimo dydžio pagal kolektyvinio administravimo asociacijų

ieškinius, turėjo vadovautis *inter alia* teisingumo, protingumo, sąžiningumo, proporcingumo principais.

25.3. Minėta ir tai, kad ATGTĮ nuostatomis įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai, *inter alia* Direktyva.

Pažymėtina, kad pareiškėjo ginčijamos ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalies nuostatos yra susijusios su Direktyvos 13 straipsniu, kuriuo, kaip minėta, įtvirtinus teismo teisę kaip alternatyvą žalos dydžio nustatymui nustatyti vienkartinę (fiksotą) žalos atlyginimo sumą, nėra užkertamas kelias teismui, sprendžiant konkrečią bylą, atsižvelgti į visas bylos aplinkybes ir taikytinus bendruosius teisės principus.

25.4. Vadinasi, taikant loginį ir sisteminių teisės aiškinimo metodus, įvertinus įstatymų leidėjo ketinimus ir atsižvelgus į atitinkamą Europos Sąjungos teisės aktuose įtvirtintą teisinį reguliavimą, ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalis aiškinama taip, kad teismas, sprenddamas dėl atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais išieškojimo pagal kolektyvinio administravimo asociacijų ieškinius, paprastai turėjo priimti sprendimą išieškoti iš naudotojo du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti pagal suteiktą licenciją naudoti kūrinius ar gretutinių teisių objektus, tačiau, įvertinęs turinčias reikšmės bylai aplinkybes ir vadovaudamasis, be kita ko, teisingumo, protingumo, sąžiningumo, proporcingumo principais, galėjo priimti sprendimą išieškoti ir kitokio dydžio atlyginimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais.

Tik taip aiškinamas ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas vertintinas kaip nepažeidęs iš Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalies, konstitucinių teisingumo, teisinės valstybės principų kylančio reikalavimo nenustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų neleidžiama teismui, atsižvelgus į visas turinčias reikšmės bylos aplinkybes ir vadovaujantis teise, nenusižengiant iš Konstitucijos kylantiems teisingumo, protingumo imperatyvams, priimti teisingą sprendimą byloje ir šitaip įvykdyti teisingumą.

26. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalis neprieštaravo Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

27. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje taip pat ginčijama ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalies atitiktis Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

28. Pareiškėjas ginčijamo teisinio reguliavimo atitiktimi Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai abejoja dėl to, kad pagal šį teisinį reguliavimą, pasak pareiškėjo, kolektyvinio administravimo asociacijų teisinė padėtis pažeidėjų atžvilgiu yra geresnė negu autorių teisių ir gretutinių teisių subjektų, savarankiškai ginančių savo teises teisme, nes tais atvejais, kai į teismą kreipiasi patys autorių teisių ir gretutinių teisių subjektai, galimybė prisiteisti atlyginimą, du kartus didesnę už tą,

kuris turėjo būti sumokėtas, jeigu pažeidėjas kūriniais ar gretutinių teisių objektais būtų naudojėsis teisėtai (tai yra gavęs leidimą), siejama, be kita ko, su pažeidėjo kaltės forma, kurią turi įrodyti nukentėjęs asmuo, o kai dėl atlyginimo už neteisėtai panaudotus kūrinius kreipiasi kolektyvinio administravimo asociacija, teismas bet kuriuo atveju privalo nuspręsti išieškoti du kartus didesnę atlyginimą, nei būtų sumokėta pagal suteiktą licenciją.

29. Kaip minėta, pagal ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalį teismas už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ir gretutinių teisių objektais galėjo nuspręsti išieškoti du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti, jei kūriniais ar gretutinių teisių objektais būtų naudojamos teisėtai, neatsižvelgiant į pažeidėjo kaltės formą – kitaip nei pagal ATGTĮ 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalies 2 punktą, pagal kurį teismas galėjo nuspręsti išieškoti iki dviejų kartų didesnę tokį atlyginimą tik esant pažeidėjo tyčiai ar dideliame neatsargumui.

Taip pat minėta, kad ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalis yra *lex specialis* ATGTĮ 83 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 4 dalies 2 punkto atžvilgiu: joje nustatytas kitoks atlyginimo už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais dydis pagal specifinio subjekto – kolektyvinio administravimo asociacijų ieškinius; toks teisinis reguliavimas nustatytas, be kita ko, siekiant sudaryti prielaidas užtikrinti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų prevenciją, taip pat padengti kolektyvinio administravimo asociacijų patiriamas pažeidimų nustatymo išlaidas.

30. Minėta, kad Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas konstitucinis asmenų lygybės įstatymui principas įpareigoja vienodus faktus vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai; šis principas savaime nepaneigia galimybės įstatymu nustatyti nevienodą, diferencijuotą teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų, priklausančių skirtingoms kategorijoms, atžvilgiu, jeigu tarp šių asmenų yra tokių skirtumų, kurie tokį diferencijuotą reguliavimą daro objektyviai pateisinamą; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais.

Taip pat minėta, jog, siekdamas užtikrinti viešąjį interesą – autoriaus teisių ir interesų gynimą bei atsižvelgdamas į intelektinės nuosavybės ir autoriaus teisių ir gretutinių teisių apsaugos specifiką, *inter alia* į tai, kad kai kuriuos autoriaus teisių ir gretutinių teisių pažeidimus ir dėl jų patiriamus autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektų praradimus gali būti sudėtinga nustatyti, pagal Konstitucijos 42 straipsnio 3 dalį įstatymų leidėjas gali nustatyti ir tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį autoriaus teisių ir gretutinių teisių gynimą būtų galima patikėti tuo tikslu autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektų įsteigtiems specialioms asocijuotiems subjektams ir kuriuo būtų sudarytos prielaidos tokiems subjektams veiksmingai vykdyti jiems patikėtas funkcijas.

30.1. Minėta, kad ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalyje, aiškinamoje kartu su ATGTĮ 65 straipsnio (su 2006 m. spalio 12 d. pakeitimais) 1 dalies, 66 straipsnio 1 dalies, 67 straipsnio nuostatomis, buvo nustatyta, kad teismas priima sprendimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniais ar gretutinių teisių objektais išieškoti du kartus didesnę atlyginimą, negu priklausytų mokėti, jei jais būtų naudojamos teisėtai, pagal kolektyvinio administravimo asociacijų – specifinio subjekto, savanoriškai įsteigto autorių teisių, gretutinių teisių subjektų ar jų susivienijimų jam perduotoms turtinėms autorių teisėms ir gretutinėms teisėms administruoti ir galinčio *inter alia* be atskiro įgaliojimo šias teises ginti, ieškinius.

30.2. Konstatuotina, kad kolektyvinio administravimo asociacijos ir savarankiškai savo teises ginantys autorių teisių ar gretutinių teisių subjektai nėra tapatūs ir jie nelaikytini vienodoje (panašioje) padėtyje esančiais ar tais pačiais (panašiais) požymiais pasižyminčiais subjektų grupei priklausančiais asmenimis. Jie priklauso skirtingoms asmenų kategorijoms – iš esmės skiriasi *inter alia* tuo, kad kolektyvinio administravimo asociacijos, kaip specifinis subjektas, savanoriškumo pagrindu jungia atskirus autorius, atlikėjus, kitus autorių teisių ir gretutinių teisių subjektus ar jų susivienijimus ir atstovauja jų interesams, kolektyviai administruodamos ir gindamos joms patikėtas turtines teises, be kita ko, tais atvejais, kai individualus kai kurių autorių teisių ir gretutinių teisių administravimas ar gynimas nėra veiksmingas. Vykdydamos joms patikėtas funkcijas, kolektyvinio administravimo asociacijos patiria tam tikrų kolektyvinio teisių administravimo ir autorinio atlyginimo rinkimo bei paskirstymo, autorių ar gretutinių teisių pažeidimo nustatymo išlaidų, kurios turi būti atlygintos, o pavieniai autoriai, atlikėjai ar kiti autorių teisių ar gretutinių teisių subjektai tokių išlaidų nepatiria.

30.3. Taigi ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalimi įstatymų leidėjas įgyvendino iš Konstitucijos 42 straipsnio 3 dalies kylančią pareigą užtikrinti veiksmingą autoriaus teisių ir interesų apsaugą ir, siekdamas užtikrinti viešąjį interesą ginti autoriaus teises bei atsižvelgdamas į intelektinės nuosavybės ir autoriaus teisių ir gretutinių teisių apsaugos specifiką, nustatė teisinį reguliavimą, pagal kurį autoriaus teisių ir gretutinių teisių gynimas patikėtas tuo tikslu autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektų įsteigtiems specialioms asocijuotiems subjektams ir kuriuo sudarytos prielaidos tokiems subjektams veiksmingai vykdyti jiems patikėtas funkcijas.

Vadinasi, tokiu teisiniu reguliavimu nepažeistas Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas.

31. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad ATGTĮ 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija) 3 dalis neprieštaravo Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53¹, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 86 straipsnio (2006 m. spalio 12 d. redakcija, Žin., 2006, Nr. [116-4400](#)) 3 dalis neprieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė

Dainius Žalimas